

V. PRZYSZŁOŚĆ UNII EUROPEJSKIEJ - PRACE KONWENTU EUROPEJSKIEGO

SPRAWOZDANIE Z SESJI PLENARNEJ
KONWENTU EUROPEJSKIEGO¹,
BRUKSELA, 24-25 KWIETNIA 2003 R.

Sekretariat Konwentu, 30 kwietnia 2003 r.

1. Przedstawienie nowych projektów artykułów

Instytucje

Przewodniczący poinformował Konwent, że spotkanie Rady Europejskiej, które odbyło się w Atenach 16 kwietnia, potwierdziło, że wyniki prac Konwentu powinny zostać przedstawione na następnym spotkaniu Rady Europejskiej w Salonikach 20 czerwca. Jest to ustalony nieprzekraczalny termin zakończenia prac przez Konwent.

Stwierdzając, że Konwent znalazł się obecnie w najtrudniejszej fazie swojej pracy, przewodniczący przedstawił projekt artykułów w sprawie instytucji (artykuły 14-23). Dotychczasowe opinie członków Konwentu uwypukliły różnice poglądów na temat wizji Europy, jakiej pragnie Konwent. Niektórzy opowiedzieli się za umiarkowanymi zmianami systemu instytucyjnego, z uwagi na fakt, że – jak dotychczas – tego rodzaju rozwiązania najlepiej chroniły ich prawa. Inni, bardziej zdecydowani, skłaniali się ku modelowi federacyjnemu, z przekazaniem dalszych uprawnień Komisji i Parlamentowi. Trzecia grupa zajęła stanowisko pośrednie, poszukując równowagi między realizacją uprawnień na poziomach europejskim i krajowym. Mimo tych różnic Konwentowi udało się zbudować poczucie wspólnej tożsamości i wspólnego celu, do którego musi zdążać.

Postęp zależy od wielu czynników. Po pierwsze, Konwent musi pamiętać o tym, że proponuje konstytucję, a nie po prostu przeredagowuje szczegółowe postanowienia dotychczasowych traktatów.

Po drugie, musimy stworzyć jedną spójną strukturę, zarazem zawierającą w niej dwoisty charakter Unii [Europejskiej], unii ludzi i unii państw, co

¹ Tekst niniejszego dokumentu w języku angielskim można znaleźć pod adresem internetowym: <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/03/cv00/cv00696en03.pdf>

oznacza, iż nie możemy uciec się do uproszczeń scentralizowanego państwa. Po trzecie, trzeba zapewnić elastyczność. Ale przede wszystkim musimy pamiętać o czasie obowiązywania naszej konstytucji; praca ojców-założycieli zapewniła postęp na najbliższe półwiecze; musimy więc stworzyć trwałe podstawy rozwoju Europy na pięćdziesiąt lat.

Przewodniczący stwierdził, że propozycje Prezydium opierają się na trzech podstawowych zasadach, które wszyscy dyskutanci przytaczali w trakcie debat Konwentu na temat spraw instytucjonalnych, włącznie z główną debatą, która odbyła się w styczniu.

Pierwsza zasada to równość obywateli i państw członkowskich. Proponowane artykuły uwzględniają oba te aspekty. Na przykład Rada Europejska i Rada Ministrów odzwierciedlają równość praw państw członkowskich; Parlament Europejski – równość obywateli, natomiast Komisja definiuje i wyraża interes ogólnoeuropejski. Przestrzeganie obu aspektów równości jest skutecznym sposobem uniknięcia sztucznych konfliktów między dużymi i małymi państwami członkowskimi.

Druga zasada to potrzeba zachowania i wzmocnienia trójkąta instytucjonalnego. Rozszerzenie wymaga zreformowania wszystkich trzech głównych instytucji, tak by umożliwić im wypełnianie ich misji. Niedobre było postrzeganie każdej instytucji jako broniącej konkretnej wizji Unii: każda ma swoistą rolę do odegrania, a reforma wszystkich trzech powinna zapewnić utrzymanie równowagi.

Trzecia zasada to potrzeba wzmocnienia metody wspólnotowej. Zakłada to wzmocnienie nie tej czy innej instytucji, ale całego systemu. Konwent podjął już pewne ważne decyzje, które powinny mieć skutki dla instytucji – na przykład w kwestiach współpracy w dziedzinach sądownictwa i bezpieczeństwa oraz zarządzania gospodarką. Chodzi tu również o ustanowienie ministra spraw zagranicznych, odgrywającego podwójną rolę. Skuteczność nowych aspektów tych dziedzin polityki będzie zasadniczo zależała od możliwości odpowiadających za nie instytucji.

Następnie przewodniczący przedstawił Konwentowi, artykuł po artykule, zapisy dotyczące instytucji, figurujące w dokumencie CONV 691/03.

Po tej prezentacji zabrało głos wielu członków Konwentu. Niektórzy z zadowoleniem przyjęli proponowane artykuły, uznając je za przydatną podstawę do pracy Konwentu. Inni uważali, że tekst jako całość nie odzwierciedla dokładnie równowagi poglądów już wyrażonych podczas debat Konwentu. Niektórzy wyrazili niezadowolenie, że treść tych artykułów przedostała się do prasy. Jeden z członków sugerował, by na 25 kwietnia zarezerwować czas na debatę wstępną, inni natomiast zwrócili się do Prezydium o przedstawienie harmonogramu przewidywanej dyskusji na temat artykułów.

Przewodniczący przyznał, że pozostało mało czasu, ale powtórzył, że nie wolno przekroczyć terminu ustalonego przez Radę Europejską. Zwrócił uwagę, że zgodnie z obietnicą Konwent otrzymał już wszystkie części projektu części I konstytucji. Prezydium zweryfikuje tekst w taki sposób, by wziąć pod uwagę otrzymane pisemne poprawki, jak również wyniki obrad plenarnych, które w sprawie artykułów dotyczących instytucji odbędą się 15 maja. Następnie tekst ten zostanie udostępniony, w stosownym czasie, przed posiedzeniem plenarnym pod koniec maja. Pełny tekst części II, zawierający nowe elementy przedyskutowane już przez Konwent, zostanie udostępniony do końca maja. Wstępna debata na temat instytucji będzie możliwa 25 kwietnia, jeśli pozwoli na to czas, bowiem w porządku dziennym znajduje się wiele innych spraw do przedyskutowania.

Działania zewnętrzne

Wiceprzewodniczący Jean-Luc Dehaene przedstawił projekty artykułów dotyczących działań zewnętrznych (CONV. 685/03), które obejmowały zapisy artykułów 29 i 30 części I, artykułów tytułu B części II i propozycję „klauzuli solidarnościowej” do części I i II konstytucji.

W projekcie artykułów uwzględniono wyniki grupy roboczej VII ds. działań zewnętrznych, grupy roboczej VIII ds. obrony, jak również obrady Konwentu w tych sprawach. Wiceprzewodniczący Jean-Luc Dehaene podkreślił, że nowy tekst powinien wprowadzić rozwiązania instytucjonalne i proceduralne, które mają wzmocnić solidarność między państwami członkowskimi i zapewnić Unii niezbędną wolę polityczną do wspólnego działania na scenie międzynarodowej, jak również promowania spójnego i skutecznego stosowania instrumentów służących wspieraniu wspólnych interesów.

Co się tyczy struktury tekstu, wiceprzewodniczący Jean-Luc Dehaene wskazał, że wszystkie podstawy prawne dla różnych sfer polityki w zakresie działań zewnętrznych zostały obecnie zgrupowane w jednym tytule części II. Na początku znajdują się dwa horyzontalne artykuły, w których określono zasady i cele działań zewnętrznych UE. Przewidziano też stosowanie instrumentów, które mogą objąć całą politykę zewnętrzną.

Wiceprzewodniczący podkreślił, że celem nowej struktury jest przedstawienie spójnego zestawu dostępnych środków, mających umożliwić Unii skuteczne działanie na arenie międzynarodowej. Ale celem nie jest zharmonizowanie instrumentów ani procedur: nadal będą istniały różne tryby działania dla różnych sfer polityki objętych tym tytułem.

Propozycja powołania ministra spraw zagranicznych UE stanowi dużą zmianę w uregulowaniach instytucjonalnych, z ważnymi skutkami dla formułowania i wdrażania polityki zewnętrznej UE. Minister miałby szczególny zakres odpowiedzialności w dziedzinie WPZB (Wspólnej

Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa) i EPBO (Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony); działałby w ramach mandatu Rady Europejskiej lub Rady, jednocześnie będąc członkiem Komisji odpowiedzialnym za sferę działań zewnętrznych. Jako wiceprzewodniczący Komisji minister sprawowałby nadzór nad koordynacją – ramach Komisji – różnych aspektów działań zewnętrznych leżących w zakresie jego odpowiedzialności. Decyzje w tych dziedzinach nadal byłyby podejmowane zgodnie z normalnymi procedurami Komisji, natomiast propozycje ministra dotyczące WPZB/EPBO nie podlegałyby zasadzie kolegiałności. Proponowano także, by delegatury Komisji zamienić na delegatury UE działające z upoważnienia ministra.

Wiceprzewodniczący Jean-Luc Dehaene przedstawił główne zmiany dotyczące sfer indywidualnej polityki, określone w nocie przewodniej do dokumentu CONV 685/03. W szczególności omówił propozycje rozszerzenia głosowania kwalifikowaną większością głosów, wprowadzenia nowych form elastyczności w ramach EPBO, stworzenia nowej podstawy prawnej pomocy humanitarnej, ujednoczenia artykułu dotyczącego środków restrykcyjnych (sankcji) i proponowanej pojedynczej podstawy prawnej obejmującej umowy międzynarodowe.

Przewodniczący poprosił członków Konwentu o złożenie na piśmie poprawek do artykułów dotyczących instytucji i działań zewnętrznych przed następnym posiedzeniem plenarnym. Podkreślił, że tylko zmiany otrzymane do poniedziałku, czyli do 5 maja, będą mogły być uwzględnione w analizach opracowywanych przez Sekretariat.

2. Debata nad projektami artykułów dotyczących:

(a) Tytułu VI: Demokratyczne życie Unii (CONV 650/03, CONV 670/03)

Przewodniczący zainicjował debatę na temat artykułów 33 do 37, tytuł VI części pierwszej konstytucji, w sprawie demokratycznego życia Unii. Zgodnie z zestawieniem zbiorczym (CONV 670/03) w wymaganym czasie, tak by złożone propozycje mogły być uwzględnione, wpłynęły łącznie 235 poprawki do projektów tych artykułów. Oprócz poprawek dotyczących bezpośrednio projektów artykułów, niektórzy członkowie Konwentu przedłożyli również propozycje dodania innych artykułów do tego tytułu, np. w sprawie „inicjatyw legislacyjnych obywateli”, „prawa do petycji”, „europejskiego referendum”, „dialogu społecznego” i „roli partnerów społecznych w określaniu wymiaru społecznego Unii”, „pluralizmu mediów”, „zasad dobrego administrowania” i „dialogu z regionami i władzami lokalnymi”. Inni proponowali wprowadzenie zapisów dotyczących niektórych z tych dziedzin do artykułów 33–37.

Podczas debaty nie przeprowadzono specjalnej dyskusji nad artykułem 33, który stanowi o zasadzie demokratycznej równości. Kilku członków Konwentu postulowało konieczność sprecyzowania, że termin „obywa-

tele” oznacza „obywateli europejskich”. Inni sugerowali dodanie „równości państw członkowskich” do zasady równości obywateli, w celu uwzględnienia dualnego charakteru Unii jako narodów i państw.

Wielu członków Konwentu wypowiadało się na temat artykułu 34, dotyczącego zasady demokracji partycypacyjnej. Większość zabierających głos chciała, by w tym artykule lub w odrębnym artykule tego tytułu umieścić zapis o roli partnerów społecznych i niezależnego dialogu społecznego. Niektórzy sugerowali także, by w artykule 34, lub w odrębnym artykule, umieścić zapis o demokracji przedstawicielskiej, w szczególności przez dodanie odesłania do referendów europejskich, wyborów do Parlamentu Europejskiego, prawa do petycji lub odwołań do Parlamentu Europejskiego i Rady, jak również roli parlamentów narodowych. Kilku członków Konwentu sugerowało umieszczenie zapisu o dialogu z samorządami regionalnymi i lokalnymi.

Dwóch mówców proponowało dodanie odniesienia do stowarzyszeń młodzieżowych.

W odniesieniu do artykułu 35 kilka osób zaproponowało, by artykuł ten stanowił o powoływaniu europejskiego rzecznika praw obywatelskich przez Parlament Europejski; niektórzy przedstawili swoje preferencje do zapisu, że jest on wybierany przez Parlament Europejski. Niektórzy członkowie Konwentu chcieli odtworzenia innych aspektów obecnego artykułu 195 TWE, takich jak: niezależność rzecznika praw obywatelskich, jego mandat oraz powierzenie lub wyłączenie Trybunału Sprawiedliwości i Sądu Pierwszej Instancji z zakresu jego działania. Jeden z zabierających głos proponował dodanie do tekstu zapisu, że europejski rzecznik praw obywatelskich ma współpracować z rzecznikami praw obywatelskich państw członkowskich. Dwie osoby sugerowały, by odesłanie do rzecznika praw obywatelskich zawrzeć w tytule dotyczącym instytucji.

Zgłoszono wiele wniosków dotyczących artykułu 35a o partiach politycznych na poziomie europejskim. Wielu członków Konwentu chciało odtworzenia w całości artykułu 191 TWE i ustalenia podstawy prawnej powoływania europejskich partii politycznych. Inni chcieli umieszczenia zapisu stanowiącego, że wewnętrzna organizacja partii powinna być demokratyczna bądź że partie powinny przestrzegać wartości unijnych.

Wielu członków Konwentu poparło artykuł 36 dotyczący przejrzystości procedury sądowej instytucji unijnych i artykuł 36a dotyczący ochrony danych osobowych. Niektórzy jednak sugerowali zmianę tekstu artykułu 36, tak aby objął wszystkie instytucje unijne, a niektórzy życzyliby sobie, by artykuł ten obejmował organy i agencje powołane przez konstytucję (dotychczasowy tekst dotyczył organów i agencji powołanych przez Parlament Europejski, Radę i Komisję). Inni domagali się jednoznacznej definicji wyłączeń jawności posiedzeń Rady lub dodania zapisu o jawności protokołów zebrań Rady. Kilku członków Konwentu proponowało umieścić w artykule 36 zapis o wolności słowa pracow-

ników unijnych instytucji. Jeden z mówców sugerował, by artykuł 36 przewidywał nie tylko dostęp do dokumentów sporządzonych przez unijne instytucje, ale także znajdujących się w posiadaniu tych instytucji.

Wiele głosów dotyczyło artykułu 37, który ustanawia status kościołów i organizacji niewyznaniowych oraz zasadniczo powtarza sformułowania Deklaracji 11 dołączonej do Traktatu Amsterdamskiego. Większość zabierających głos członków Konwentu wyraziła zadowolenie ze sformułowania wybranego przez Prezydium, podkreślając, że pragną zachować taki zapis. Kilku członków stwierdziło, że było to zgodne z wnioskami grupy ds. kontaktów ze społeczeństwem obywatelskim, ds. kultury, z zebrania, które odbyło się w maju 2002 r. (przewodniczył mu Alojz Peterle).

Inna, mniej liczna grupa, nie kwestionując znaczenia artykułu 37, wyraziła wątpliwości co do wybranego sformułowania. Niektórzy członkowie chcieli, by artykuł 37 ograniczał się do kościołów i nie obejmował „organizacji filozoficznych i niewyznaniowych”. Kilku mówców uznało określenie „filozoficzne” za trudne do interpretacji i sugerowało, by zamienić je na „kulturowe”. Jeden dyskutant wyraził niepokój co do konsekwencji prawnych takiego zapisu dla prawa krajowego, a kilku członków Konwentu pragnęło, by sprecyzować, że dialog, o którym mowa w ustępie 3, nie powinien obejmować organizacji wyznaniowych i niewyznaniowych, które zagrażają integralności jednostki i nie przestrzegają wartości zawartych w tej konstytucji.

Kilku członków Konwentu wyraziło żal, że nie złożono żadnego projektu artykułu dotyczącego otwartej metody koordynacji i nalegało, by taki artykuł zaproponować. Niektórzy członkowie sugerowali ustanowienie grupy technicznej do opracowania takiego artykułu. Ponadto kilku członków Konwentu wnioskowało, by zapis o zasadzie dobrego administrowania znalazł się w tym tytule (lub w innym miejscu konstytucji).

Inne osoby zabierające głos mówiły o dublowaniu części artykułów Karty Praw Podstawowych w tym tytule i domagały się usunięcia identycznych zapisów z omawianych artykułów.

W swoich wnioskach przewodniczący odnotował uwagi zgłoszone przez kilku członków Konwentu o dublowaniu części artykułów Karty w tym tytule. Stwierdził, że podkreślenie w tych artykułach kwestii poruszanych także w Karcie może być w pełni uprawnione.

Przewodniczący zauważył, że chociaż niektórzy członkowie sugerowali dodanie zapisu o „równości państw członkowskich” do tekstu, to nie uchylbia to artykułowi 33 dotyczącemu zasady równości demokratycznej. Najczęstszym żądaniem w czasie debaty było odzwierciedlenie roli partnerów społecznych i niezależnego dialogu społecznego w artykule 34 dotyczącym zasady demokracji partycypacyjnej. Przewodni-

czący zwrócił uwagę, że zapisy obowiązujących traktatów dotyczące roli partnerów społecznych i niezależnego dialogu społecznego powinny się znaleźć w innym miejscu konstytucji, ale docenił wolę dodania odesłania do tego artykułu w części pierwszej. Zwrócił także uwagę na propozycje niektórych członków Konwentu w kwestii uwzględnienia aspektu demokracji przedstawicielskiej w tym tytule.

Przewodniczący uznał, że większość tych, którzy wypowiadali się w sprawie europejskiego rzecznika praw obywatelskich (artykuł 35), chce jednoznacznego zapisu, iż jest on powoływany przez Parlament Europejski. Niektórzy chcieliby także jednoznacznego określenia jego roli. Przewodniczący odparł, że wniesiono już wiele różnych wniosków dotyczących artykułu 35a o partiach politycznych na poziomie europejskim. Niektórzy członkowie Konwentu chcieli odtworzenia w całości artykułu 191 TWE, inni zaś sugerowali uzupełnienia dotyczące demokratycznego charakteru wewnętrznej organizacji partii i przestrzegania przez nie wartości unijnych. Przewodniczący wskazał, że nie wydaje się, by wnikanie w zasady rządzące wewnętrzną organizacją partii politycznych było właściwe, i że sprawę tę należy raczej pozostawić w gestii państw członkowskich. Następnie przewodniczący wskazał na szerokie i zdecydowane poparcie dla artykułu 36 dotyczącego przejrzystości postępowania unijnych instytucji i artykułu 36a dotyczącego ochrony danych osobowych.

W odniesieniu do artykułu 37 o statusie kościołów i organizacji niewyznaniowych przewodniczący wskazał na wyraźne poparcie wielu członków Konwentu dla tego zapisu w traktacie, a także na to, że niektórzy mieli wątpliwości co do ustępu 3 dotyczącego organizacji dialogu strukturalnego.

Kończąc, przewodniczący stwierdził, że wielu członków Konwentu ubolewało, iż wśród projektów tekstów zabrakło artykułu dotyczącego otwartej metody koordynacji. Przed złożeniem zrewidowanych wersji projektów artykułów przedstawionych do tej pory, Prezydium powróci do dyskusji na tą sprawą.

(b) Tytuł IX: Unia i jej najbliższe otoczenie (CONV 649/03, CONV 671/03) z części I traktatu konstytucyjnego

Konwent krótko debatował nad projektem artykułu 42 o Unii i jej najbliższym otoczeniu. O ile kilku członków Konwentu kwestionowało, czy taki artykuł powinien się znaleźć w części I konstytucji (niektórzy sugerowali, że koncepcja ta powinna zostać przesunięta do artykułów o stosunkach zewnętrznych w części II), to większość uważała, że stosunki Unii z sąsiadami są wystarczająco ważne, by uzasadniać opracowanie odrębnego tytułu i artykułu, co przedłożyło Prezydium.

Kilku zabierających głos wnioskowało o umieszczenie w artykule zapisu, by takie stosunki opierały się na podstawowych zasadach demokratycznych, poszanowaniu praw człowieka i zasadzie państwa prawa.

Sugerowano, by zamieścić odesłanie do roli Rady Europy i, ewentualnie, także innych organizacji międzynarodowych, jako pomostu między Unią a krajami sąsiadującymi, z których wiele należy do Rady Europy.

Podsumowując, przewodniczący stwierdził, że Konwent popiera zamieszczenie takiego artykułu, a Prezydium zastanowi się nad innymi wnioskami zgłoszonymi podczas debaty.

3. Debata o projektach artykułów dotyczących:

(a) Tytuł X: Członkostwo w Unii (CONV 648/03, CONV 672/03) z części I traktatu konstytucyjnego

Niektórzy dyskutanci uznali, że w artykule 43 zapis o konieczności przestrzegania wartości unijnych przez obywateli państwa kandydującego powinien zostać skreślony, ponieważ wystarcza przestrzeganie tych wartości przez państwo kandydujące. Jeden mówca chciał, by w artykule 43 zawrzeć kryteria kopenhaskie. Inni uważali, że zdanie stanowiące, iż przystąpienie do Unii zobowiązuje do przyjęcia jej konstytucji powinno zostać skreślone. Jeden z mówców stwierdził, że cały zapis powinien zostać skreślony bądź powinno się dodać odesłanie do celów Unii i Karty Praw Podstawowych.

Według jednego z dyskutantów umowa, o której mówi się w artykule 44, powinna być zawierana między państwem kandydującym a Unią, nie zaś między państwem kandydującym a poszczególnymi państwami członkowskimi. Umożliwiłoby to uznanie roli Komisji w negocjacjach w sprawie przystąpienia, dzięki zrównaniu procedury przystąpienia z procedurą zawierania umów międzynarodowych.

Jeden z mówców sugerował, by decyzje określone w ustępach 2, 3 i 4 artykułu 45 były przyjmowane za zgodą Parlamentu Europejskiego.

Najwięcej emocji wywołał artykuł 46. Większość zabierających głos była zdania, że należy go zachować, gdyż każde państwo członkowskie powinno mieć możliwość wystąpienia z Unii. Kilku mówców stwierdziło, że prawo wystąpienia powinno podlegać ściślejszym warunkom i procedurom, niż wnioskowane przez Prezydium. Ich zdaniem prawo wystąpienia z Unii Europejskiej nie powinno być jednostronne, ale warunkowane decyzją Unii i zawarciem umowy między Unią a państwem członkowskim występującym z niej. Niektórzy proponowali ustalenie statusu państwa stowarzyszonego dla państw, które opuszczą Unię.

Niektórzy dyskutanci opowiadali się za ograniczeniem prawa do powoływania się na wyjątkowe przypadki, na przykład na zmianę konstytucji, inni zaś mówili o powiązaniu artykułu 46 z artykułem F, dającym prawo opuszczenia Unii państwom członkowskim, które nie ratyfikują zmian w konstytucji. Jeden z mówców sprzeciwił się ustanowieniu takiego powiązania, uważając, że to zmieniałoby prawo swobodnego wystąpienia na klauzulę wykluczenia z Unii.

Co do procedury, niektórzy mówcy sugerowali, że Rada Europejska lub Rada powinna jednomyślnie przyjąć decyzję w sprawie wniosku państwa członkowskiego o wystąpienie z Unii. Inni sugerowali, by przy wystąpieniu z Unii obowiązywała taka sama procedura jak przy przystąpieniu do Unii. Jeden z dyskutantów stwierdził, że Rada powinna wykonywać swe czynności za zgodą Parlamentu Europejskiego.

Jeszcze inni mówcy proponowali, by to postanowienie zostało skreślone, skoro taka możliwość już istnieje na mocy Konwencji Wiedeńskiej i nie ma potrzeby umieszczenia jej jednoznacznie w konstytucji; jeśli jednak, z drugiej strony, Konwencji Wiedeńskiej nie stosuje się, to dodanie takiego zapisu zmieniłoby charakter Unii.

(b) Część trzecia: postanowienia ogólne i końcowe (CONV 647/03, CONV 673/03)

Wiceprzewodniczący Giuliano Amato otworzył debatę, zwracając uwagę, że skoro Konwent jeszcze nie obradował nad tą kwestią, to procedura zaproponowana przez Prezydium w artykule F odtwarza tę istniejącą w obecnych traktatach. Powiedział, że tekst może zostać zmieniony w celu uwzględnienia poglądów pojawiających się podczas posiedzenia plenarnego.

Deбата koncentrowała się na artykułach F i G. W odniesieniu do artykułu F niektórzy członkowie Konwentu opowiadali się za daniem prawa inicjatywy w kwestii zmiany konstytucji także Parlamentowi Europejskiemu. Niektórzy argumentowali, że takie prawo powinno przysługiwać także parlamentom narodowym.

Większość członków Konwentu sugerowała, że do artykułu F należy dodać nowy ustęp stanowiący, iż Konferencja Międzyrządowa powinna być przygotowywana przez Konwent, zwołany przez Radę Europejską lub Radę, w którego składzie powinni się znaleźć przedstawiciele Parlamentu Europejskiego, parlamentów narodowych, rządów państw członkowskich i Komisji, zgodnie z procedurą obowiązującą przy opracowaniu konstytucji. Niektórzy jednak opowiadali się za tym, by propozycje zmian rozpatrywała tylko Konferencja Międzyrządowa.

Wśród większości opowiadającej się za włączeniem „metody Konwentu” do traktatu konstytucyjnego, niektórzy członkowie Konwentu chcieliby utrzymać pewną elastyczność w odniesieniu do zmian wyłącznie technicznych lub o małym znaczeniu, postulując, by w przypadku tego typu zmian nie trzeba było zwoływać Konwentu. W tym kontekście postulowano stworzenie możliwości, by Rada Europejska mogła jednomyślnie podjąć decyzję o niezwoływaniu Konwentu w przypadku zmian technicznych lub mało istotnych, chyba że będzie wniosek przeciwny, złożony przez ustaloną minimalną liczbę państw członkowskich.

Niektórzy sugerowali, że procedury zmian dla części pierwszej i części drugiej powinny być odrębne. Część pierwsza powinna być zmieniana

przez Konferencję Międzyrządową przygotowaną przez Konwent, a wówczas część druga może być zmieniona w procedurze uproszczonej (np. przez Radę po konsultacji lub za zgodą Parlamentu Europejskiego bądź przez Parlament i Radę zgodnie z procedurą ustawodawczą). Dwaj członkowie Konwentu proponowali różne procedury zmiany, ale nie dla poszczególnych części, lecz dla każdego obszaru, zgodnie z wytycznymi dawniejszego artykułu 95 Traktatu EWWiS. Twierdzili bowiem, że zmiany elementów konstytucjonalnych traktatu i Karty Praw Podstawowych powinny być zawsze dokonywane według pełniejszej procedury.

Z drugiej strony, w odniesieniu do zmiany części drugiej, niektórzy proponowali zastąpienie zasady powszechnej zgody państw członkowskich bardziej elastyczną zasadą (np. większości 4/5 państw członkowskich). Inni zaś opowiadali się za utrzymaniem zasady jedności. Kilku członków Konwentu oświadczyło, że nie mogą zaakceptować różnych procedur zmiany dla różnych części, ani procedur, które zastępują wymóg ratyfikowania przez państwa członkowskie.

Jeśli chodzi o wejście w życie uzgodnionych zmian, to niektórzy mówcy uważali, że w Unii Europejskiej złożonej z dwudziestu pięciu państw pojedyncze państwo członkowskie nie powinno uniemożliwiać pozostałym przyjęcia nowego traktatu. Dlatego też wnioskowali, by przyszłe zmiany traktatu konstytucyjnego wchodziły w życie po uzyskaniu pewnego progu ratyfikacji. Niektórzy mówili o progu 4/5 państw członkowskich, inni uważali, że należy dodać wymóg ratyfikowania przez parlamenty narodowe i/lub Parlament Europejski.

Jeśli chodzi o artykuł G, niektórzy członkowie Konwentu zwrócili uwagę, że aczkolwiek pewien stopień elastyczności byłby pożądany przy wejściu w życie przyszłych zmian do konstytucji, to takiej elastyczności nie można stosować do wejścia w życie samej konstytucji, przy założeniu, iż obecnie obowiązujące traktaty nie zawierają tego rodzaju postanowień. W rezultacie ratyfikacja przez wszystkie państwa członkowskie jest konieczna do wejścia w życie konstytucji. Jeden z członków zaproponował, aby do aktu końcowego traktatu konstytucyjnego dołączyć deklarację o takiej samej treści jak zaproponowany przez Prezydium artykuł G(3).

Niektórzy członkowie Konwentu proponowali przeprowadzenie referendum w sprawie nowej konstytucji we wszystkich państwach członkowskich.

Jeśli chodzi o artykuł B, to niektórzy członkowie byli zdania, że należy zrewidować sformułowanie odniesienia do orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości lub odesłanie to powinno zostać skreślone.

W odniesieniu do artykułu C jeden z członków Konwentu sugerował, by regiony peryferyjne oraz kraje i terytoria zamorskie (OTC) znalazły się w części pierwszej konstytucji. Inni zaś wnioskowali, by w konsty-

tucji została zapisana zasada spójności terytorialnej. Jeden z członków Konwentu powiedział, że protokół w sprawie Wysp Alandzkich powinien zostać dołączony do traktatu konstytucyjnego.

Jeśli chodzi o artykuł I, jeden z członków zaproponował, by do konstytucji włączyć nowy artykuł o statusie języków w Unii.

Kończąc debatę, wiceprzewodniczący Giuliano Amato stwierdził, że Konwent zbada każdy z poszczególnych przypadków tych zapisów konstytucji, które mogą być objęte uproszczoną procedurą zmian; wówczas procedura ta byłaby określona w stosownych artykułach. Uznał, że należy rozpatrzyć rolę Parlamentu Europejskiego w procedurze zmiany traktatu konstytucyjnego, a także zasadę głosowania przy uchwalaniu w przyszłości zmian tego traktatu.

4. Następne posiedzenie Konwentu

Wiceprzewodniczący Giuliano Amato przypomniał Konwentowi, że następne posiedzenie plenarne odbędzie się w czwartek i piątek, 15 i 16 maja, i będzie trwało od godziny 9.30 do godziny 20. Będzie ono poświęcone dyskusji nad projektami artykułów dotyczących instytucji i artykułów dotyczących działań zewnętrznych/obrony.